

باب فلسفه، عرفان و اسلام ناب

عرفان و فلسفه را حجاب‌های اسلام ناب دانست و در مقابل، حجت‌الاسلام «محسن غروی‌ان» بر خاستگاه اسلامی و عقلی عرفان و فلسفه تأکید کرد.

مناظره غروی‌ان و نصیری در باب فلسفه، عرفان و اسلام ناب
 «#مهدی نصیری» عرفان و فلسفه را حجاب‌های اسلام ناب دانست و در مقابل، حجت‌الاسلام «#محسن غروی‌ان» بر خاستگاه اسلامی و عقلی عرفان و فلسفه تأکید کرد.

به گزارش خبرنگار آیین و اندیشه فارس، شب گذشته (چهارشنبه 13 مهرماه) حجت‌الاسلام «#محسن غروی‌ان» عضو هیئت علمی جامعه المصطفی (ص) العالمیه و «#مهدی نصیری» مدیر مسئول فصلنامه معرفتی اعتقادی «#سمات» در برنامه زنده تلویزیونی شبکه چهارم سیما با عنوان «#زاویه» به بیان نظرات خود در باب «#نسبت اسلام و عرفان» پرداختند. این دو پیش از این در گفت‌وگویی در فصلنامه سمات تحت عنوان «#فلسفه و عقلانیت» با یکدیگر چالش کردند.

در ابتدای این برنامه، انتقادی به نصیری وارد شد مبنی بر این که تعریف وی از اسلام ناب (اسلامی بدون سه حجاب مدرنیته، فلسفه و عرفان) صحیح نیست، که نصیری در پاسخ گفت: در تاریخ تشیع، عرفان و تصوف استثنا بوده‌اند و مباحث عرفانی مخالف مبانی اصیل اسلام است. همچنان که در طول تاریخ نیز این مقابله را مشاهده کرده‌ایم و افرادی نظیر «#سفیان ثوری» و «#حسن بصری» با کلام امام صادق (ع) مخالفت کرده‌اند.

نویسنده کتاب «#اسلام و تجدد»، عرفان را عقل‌گریز و تصوف را عقل‌ستیز دانست و یکی از دلایل نفی این دو را عقل‌گرایی اسلام دانست.

مدیر مسئول فصلنامه معرفتی اعتقادی «#سمات» با اشاره به اصطلاح «#وحدت وجود» در آیین تصوف، آن را معارض با توحید اسلامی دانست و گفت: به همین دلیل است که بسیاری از عرفا مشکلی با «#پلورالیزم» ندارند و حتی غلیظ‌ترین انواع آن را تأیید می‌کنند.

بر پایه این گزارش، مستثنا دانستن جریان عرفان در تشیع از سوی نصیری، انتقاد شدید غروی‌ان را در پی داشت. غروی‌ان، مبدأ و منشأ عرفان اسلامی را قرآن و روایت دانست و نصیری را به دلیل برداشت شخصی و تفسیر به رأی محکوم کرد. عضو جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ضمن دفاع از عرفای اسلامی، صرف استناد به اشعار عرفا را دلیل محکمه‌پسندی برای کافرخواندن آن‌ها ندانست و بر لزوم جداکردن حساب عرفا از صوفیان تأکید کرد.

نویسنده «#فلسفه اخلاق» بار دیگر بر ورود علمی به مبحث نقد عرفان و تصوف را ضروری دانست و گفت که: بسیاری از مباحث فلسفی و معرفتی در کتاب‌ها تبیین شده است و علاقه‌مندان برای ورود به چنین مباحثی باید حتما مطالعه و مباحثه داشته باشند تا دچار خلط مفاهیم نشوند. عدم درک ما از مفاهیم فلسفی و روابط علی و معلولی دلیلی بر رد آن‌ها و یا مخالفتشان با آموزه‌های ائمه (ع) نیست.

در بخش دیگری از این برنامه زنده تلویزیونی، مهدی نصیری ضمن مخالفت با سخنان غروی‌ان مبنی بر فهم نسبی از کلام‌الله و سخنان اهل بیت (ع)، نویسنده کتاب «#پلورالیزم دینی و استبداد روحانیت» را به پلورالیزم متهم کرد. مؤلف «#فلسفه از منظر قرآن و عترت» ضمن تأکید مجدد بر تعارض عرفان با مبانی اسلامی گفت: در عرفان عبارت «#انسان کامل» را داریم که هم به معصوم اطلاق می‌شود و هم به افراد غیر معصوم نظیر ابن عربی!

غروی‌ان با اشاره به برخی مفاهیم رفیع عرفانی در کلام امیرالمؤمنین (ع) ضمن تأکید مجدد بر خاستگاه اسلامی عرفان، سخنان نصیری را رد کرد و گفت: اطلاق «#انسان کامل» به جای «#معصوم» مقدمات علمی دارد و صرفاً یک بحث لفظی نیست. در مباحث علمی نباید خود را گرفتار الفاظ کرد، بلکه باید به مبانی معرفتی پرداخت.

مؤلف «#تهاجم فرهنگی» بر خطرناک بودن تفکر مخالفت ائمه با عرفان و فلسفه تأکید کرد و این هجمه را یک موضوع تاریخی دانست.

نصیری در پاسخ به غروی‌ان، بر عقلانیت اهل‌بیت (ع) تأکید کرد و با طرح یک استفهام انکاری گفت: ما اهل بیت را از تعقل دور می‌کنیم یا عرفان مصطلح و تصوف که عقل را قربانی عشق می‌کند؟!

وی افزود: آیا کلامی نظیر «#أنا الحق» با مبانی قرآن و عترت نسبتی دارد؟! فلسفه خاستگاهی یونانی دارد و هدف اصلی آن جلوگیری از ترویج معارف دینی بود. عرفان نیز بر «#معرفه الله» تأکید دارد که مخالف این سخن معصوم است که فرمود: «#خداوند متعال اگر می‌خواست خود را (بدون واسطه) به بندگان بشناساند، می‌شناساند؛ لیکن ما را واسطه و راه شناخت خود قرار داد و وسیله رسیدن به فیوضات خود ساخت...»

غرویان با رد دوباره سخنان نصیری درباره خاستگاه فلسفه که «یونان» عنوان شده بود، فلسفه را برآمده از عقل دانست و گفت: بسیاری از علوم نظیر ریاضیات و طبیعیات، نمود عقلی دارد و به دلیل این که در ممالک اسلامی تولید نشده است، نمی‌توان آن‌ها را کنار گذاشت.